

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İrade-Dahiliye, nr. 9035, İrade-Meclis-i Vâlâ, nr. 23.131; *Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakfiyeleri*, VGMA, Kasa nr. 11, s. 12-13, 20-21, 205, 357, 392; *Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakıfları Fodla Defteri*, VGMA, Kasa nr. 44; *Evkâf-ı Hümâyun Nezâretî Bütçe Defteri*, sene 1326, s. 95; *Ayvanârâyî, Hadikatü'l-cevâmi*, II, 12, 21; *Ziver Paşa, Âsâr-ı Ziver Paşa*, Bursa 1313, s. 117-121, 128 vd., 147 vd., 203, 206, 305; *Lutfî, Târih*, VI, 3; VIII, 10, 71-72, 74 vd.; IX, 18, 26, 32; *Mehmed Emin el-Mekkî, Hulefâ-i İzâm-ı Osmâniyye*, İstanbul 1318, s. 17, 52-53; *Mir'âtü'l-Haremeyn*, I, 726-728; *Mehmed Râif — A. Bahri, Mir'ât-ı İstanbul*, İstanbul 1316, I, 321, 468-471, 576; *Ahmed Rifat [Yağlıkçızâde], Lugat-ı Târhiyye ve Coğrafiyye*, İstanbul 1299-1300, s. 109; *Mehmed Zihni, Meşâhîrü'n-nisâ*, İstanbul 1294, I, 122-123; *Mehmed Ziyâ, İstanbul ve Boğaziçi*, İstanbul 1336, I, 130-132; *S. Celâl Antel, "Tanzimat Maarifi", Tanzimat I*, İstanbul 1940, s. 446-448; *Konyalı, İstanbul Âbideleri*, s. 20-21; *Tanışik, İstanbul Çeşmeleri*, I, 258, 260, 264, 338; II, 77 vd., 189 vd., 193-195, 229; *S. Nâzım Nirven, İstanbul'da Fâtih II. Sultan Mehmed Devri Türk Su Medeniyeti*, İstanbul 1953, s. 75-76; *Naci Yüngül, Taksim Suyu Tesisleri*, İstanbul 1957, s. 42, 44 vd.; *M. Çağatay Uluçay, Osmanlı Saraylarında Harem Hayatının İç Yüzü*, İstanbul 1959, s. 55-56, 112-113; a.mlf., *Haremden Mektuplar*, İstanbul 1956, s. 147-164; a.mlf., *Harem II*, Ankara 1971, s. 62, 65-66, 154; a.mlf., *Padişahların Kadınları ve Kızları*, s. 120 vd.; *Tahsin Öz, İstanbul Camileri*, İstanbul 1962-65, I, 36; II, 20; *K. İsmail Gürkan, Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakfı Gureba Hastahanesi Tarihçesi*, İstanbul 1967; *Vasîf Gündoğdu Artun, İstanbul'da XIX. Yüzyıl Çeşmeleri* (mezuniyet tezi, 1968), İÜ Ed.Fak., İÜ Ktp., nr. 6072, s. 42-43, 45, 51-52, 88; *Celâl Esad Arseven, Türk Sanatı*, İstanbul 1973, s. 177-178; *Türkiye Maarif Tarihi*, I-II, 449-453; *İSKİ Sular Defteri* (Vakıf Anıtma Sular Müdürlüğü), s. 39; *Kâzım Çeçen, İstanbul'da Osmanlı Devrindeki Su Tesisleri*, İstanbul 1984, s. 113, 145, 260 vd., 262; *Bereket-zâde Çeşmesi (La Fontaine de Bereketzâde)* (haz. İstanbul Şehri Muhibleri Cemiyeti), İstanbul, ts.; *A. Refik, "Sultan Abdülmecid Han'ın Sarayında (Doktor Spitzer'in Hatıratı)", TOEM*, VI (1333), s. 599-622; *Z. Melek, "Son Devirde Kadınlar Saltanatı", Resimli Tarih Mecmuası*, II/15, İstanbul 1951, s. 633; *Halûk Y. Şehsuvaroğlu, "Bezmiâlem Vâlide Sultan", a.e.*, IV/39 (1953), s. 2098 vd.; *Fazıl İ. Ayanoğlu, "Vakıf Yapan Türk Kadınları", İÜ Hukuk Fakültesi Mecmuası*, XXIX/1-2, İstanbul 1963, s. 7-9; *Ertan Ünal, "İstanbul Çeşmeleri", Hayat Tarih Mecmuası*, V/7, İstanbul 1969, s. 38; *Erdem Yücel, "Vakıf Yapan Kadınlar", a.e.*, VII/2 (1971), s. 45-49; *İ. Hakkı Konyalı, "Bezmiâlem Vâlide Sultan Vakfiyeleri", Yeni Asya*, İstanbul 8-11 Kasım 1973; *J. Deny, "Vâlide Sultan", İA*, XIII, 185.

M. HÜDAİ ŞENTÜRK

BEZMİÂLEM VÂLİDE SULTAN CAMİİ

(bk. DOLMABAĞÇE CAMİİ;
GUREBA HASTAHANESİ CAMİİ).

BEZZÂR

(البيزار)

Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik
el-Bezzâr el-Basrî
(ö. 292/905)

Müsned sahibi muhaddis.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. "Tohum satıcısı" anlamına gelen Bezzâr lakabını hangi sebeple aldığı bilinmemektedir. Hüdebe b. Hâlid, Abdü'lâ b. Hammâd ve Bündâr gibi hocalardan hadis öğrendi. Kendisinden de İbn Kâni, Ebû'l-Kâsım et-Taberânî ve Ebû's-Şeyh gibi birçok muhaddis hadis rivayet etti. Muhaddisler genellikle hadis tahsil etmek için ilim muhitlerine seyahatler yaparken Bezzâr, bildiği hadisleri daha geniş muhitlere yaymak maksadıyla İsfahan, Bağdat, Mısır, Mekke ve Şam bölgesindeki Remle'ye bizzat kendisi gitti. Rivayet ettiği hadislerde bulunan illet*leri de talebelerine söyledi. Tamamı hadis öğrenim ve öğretimi için harcanan seksen yıllık bir ömürden sonra Remle'de vefat etti.

Hadis tenkitçileri onu sika* bir muhaddis olarak kabul etmekle beraber hadis okuturken eline kitap almayıp güçlü hâfızasına güvenip ezbere rivayette bulunduğu için çok yanıldığını söylerler.

Eserleri. 1. *el-Müsned. el-Müsnedü'l-kebir* ve *el-Bahrü'z-zehhâr* adlarıyla da anılan eser, aşere-i mübeşşerenin müsned*leriyle başlayıp devam etmektedir. Kitabın I. cildi Murad Molla (nr. 572), II ve III. ciltleri Ezher (nr. 604, hadis 924), VI. cildi de Köprülü (nr. 426) kütüphanelerinde bulunmaktadır. Nüreddin el-Heysemî, *el-Müsned'in Kütüb-i Sitte*'de bulunmayan hadislerini toplamış ve bunları bablara göre tertip ettiği eserine *Keşfü'l-estâr 'an zevâ'idi'l-Bezzâr* adını vermiştir. "Kitâbü'l-İlmân" ile başlayıp "Kitâbü'l-İlm", "Kitâbü'l-Şahâre" ile devam eden bu eser "Kitâbü'z-Zühd" ile son bulmaktadır. *Keşfü'l-estâr* Habîbürrahman el-A'zamî tarafından dört cilt halinde neşredilmiştir (Beyrut 1399-1405/1979-85). Her ne kadar Heysemî'nin bu eseri muhtelif kaynaklarda (meselâ bk. Kettânî, s. 171; *Tecrid Tercemesi*, I, 223) *el-Bahrü'z-zehhâr fi zevâ'idi Müsnedi'l-Bezzâr* adıyla verilmekte ise de *Keşfü'l-estâr* mukaddimesinde (s. 5) bizzat Heysemî'nin belirttiği üzere *el-Bahrü'z-zehhâr*, Bezzâr'in eserinin adıdır. Kettânî'nin *el-Müsned'e el-Bahrü'z-zâhir* denildiğine dair ifadesi de bir zühul ese-

ri olmalıdır (*er-Risâletü'l-müste'rafe*, s. 68). Ayrıca İbn Hacer el-Askalânî, *el-Müsned'in Kütüb-i Sitte* ile Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde bulunmayan hadislerini bir araya getirmiş ve eserine *Zevâ'idü Müsnedi'l-Bezzâr* adını vermiştir (Âsafiyeye Ktp., nr. 1/632, hadis 549). 2. *Kitâbü'ş-Şalât 'ale'n-nebî*. Yegâne nüshası Bursa Hüseyin Çelebi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 1181/1).

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 334-335; Zehebî, *A'İmü'n-nübela'*, XIII, 554-557; a.mlf., *Tezkiretül-huffâz*, II, 653-654; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, I, 124-125; Heysemî, *Keşfü'l-estâr* (nşr. Habîbürrahman el-A'zamî), Beyrut 1399-1405/1979-85, I, 5; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, I, 237-239; *Tecrid Tercemesi*, I, 223-224; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 209; Dihlevî, *Bustânü'l-muhaddisîn*, s. 75-76; Max Weisweiler, *İstanbul Hand-schriftenstudien zur Arabischen*, İstanbul 1937, nr. 41, s. 61-62; Kettânî, *er-Risâletü'l-müste'rafe*, s. 68, 171; Sezgin, *GAS*, I, 162; Ramazan Şeşen v.dğr., *Fihrisü mahfûzâtü mektebeti Köprülü*, İstanbul 1406/1986, I, 219.

M. YAŞAR KANDEMİR

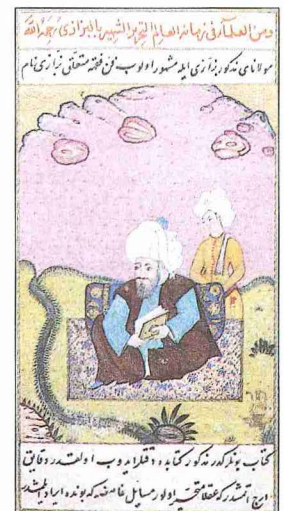
BEZZÂZİ

(البيزازی)

Hâfızüddîn Muhammed
b. Muhammed b. Şihâb el-Kerderî
el-Hârizmî el-Bezzâzî
(ö. 827/1424)

Hanefî fıkah âlimi.

İbnü'l-Bezzâzî diye de bilinir. Hârizm köylerinden Kerder asıllı olup "el-Bezzâzî" nisbesi, muhtemelen babası ve kendisinin bezcilik mesleğiyle meşgul olmaları sebebiyle şöhrat bulmuştur. İlk tahsilini memleketi olan Saray'da (İdil nehri boylarında) yaparken babasından da ders

Bezzâzî'nin bir minyatürü (es-Şekâ'îku'n-nu'mâniyye, TSMK, Hazine, nr. 1263, vr. 27*)